

Stavební truhlářství a stavební zámečnictví v muzeu stavitelství v Plasích

V muzejních prostorech Centra stavitelského dědictví Národního technického muzea v Plasích se v letošní návštěvní sezóně sešly dvě tematicky velice blízké výstavy. Obě prezentují řemeslné profese, které úzce souvisejí především s dokončovacími pracemi stavby budov nejrůznějšího účelu.

Odhalte mistrovství truhlářské práce

Tématem výstavy „Díl(n)a stavebního truhlářství“ je řemeslo vonící dřevem, které pomáhá naše domovy nejen vytvářet, ale také zabydlovat. Výstava vypráví příběh dřeva od hrubé fošny až k dokonale zpracovanému dveřnímu křídlu, příběh truhlářů, kteří si od ručního opracování dřeva nacházeli cestu k pomoci strojů, příběh oken

a dveří, které měnily svůj vzhled podle požadavků doby i funkce, ke kterým byly určeny. Tyto stavební prvky jsou pro nás naprosto běžné, bereme je jako samozřejmost, nepřemýšlíme o jejich hodnotě. Přesto, když se setkáme s jejich kvalitním provedením, dokážeme ho podvědomě ocenit. Výstava může pomoci rozpoznat, proč to tak je, v čem ono mnohdy neviditelné a skryté mistrovství truhlářské práce spočívá. Porovnání tradiční ruční truhlář-

ské dílny se strojní výrobou ukazuje, že cesta od prvotního odmítání strojů – protože „nejspříhodnější je vše dělat ručně“ – k názoru „co může udělat stroj, nemusí dělat ruka“, nebyla jednoduchá. Výstavní instalace strojní i ruční truhlářské dílny přibližuje dobu, kdy, jak uvádí spoluautor výstavy Lukáš Hejný, „bylo přirozené být hrdý na své řemeslo, být pro ně zaujatý; dobu, kdy bylo přirozené mít pokoru před svým mistrem-učitelem a trpělivost a pílí se jím

také jednou stát“. Výběr prezentovaných oken, dveří a dalších výrobků stavebního truhlářství pak návštěvníkům odhaluje různé „perličky z oboru“ – konstrukční detaily, na první pohled netušené souvislosti, další zajímavosti.

Luxus dřevěných podlah

Důležité místo na výstavě je věnováno parketářství. Na exponátech je možno sledovat vývoj dřevěných podlah od prkenných přes parketové až k vlýskovým, ukázky běžných typů podlah doplňují luxusní parketové dílce ze zámků a paláců. Ve vztahu k regionu severního Plzeňska stojí za zvláštní povšimnutí parketa vyrobená v parketárně Nebřeziny u Plas. Zachovala se i s originálním výrobním štítkem: „K. k. Privil. Maschinen Parquetten Fabrik Leonhard Spieller in Plass in Böhmen“. Martin Ebel, autor této části výstavy, věnoval pozapomenuté nebřezinské parketárně podrobnou pozornost na stránkách katalogu, který byl k výstavě vydán. Doložil, že se jednalo o továrnu, která měla v průmyslové

výrobě parket ve střední Evropě zcela klíčové postavení.

K užítku i ozdobě: proměny okenního a dveřního kování

Ředitel Muzea architektury a stavitelství NTM Martin Ebel je rovněž autorem druhé výstavy, kterou lze do podzimu 2021

v Centru stavitelského dědictví NTM Plasy navštívit, a to výstavy věnované stavebnímu zámečnictví. Tato výstava vychází z bohatství sbírek Národního technického muzea, které vývoj okenních a dveřních kování za posledních zhruba 400 let dobře ilustrují. Do období baroka byla kování na dveřích záměrně zdůrazněna – zámečnická práce byla tehdy často dražší než samotná truhlářská práce. Od přelomu 18. a 19. století začala být kování na oknech a dveřích částečně skrývána. Výstava ovšem sleduje nejen estetickou stránku kování, ale především jejich základní vývojové zlomy a mezníky. Pozornost je věnována rovněž historickým názvům jednotlivých prvků, součástí je také vývoj visacích zámků. Výstava chce být i určitým mementem současnosti, kdy jsou okenní a dveřní kování při výměně oken a dveří mnohdy nenávrtně ničeny; dochází tak ke škodám, kterých majitelé objektů již o jednu generaci později mohou litovat.

Dotkněte se řemesla

Obě výstavy doplňují rovněž haptické exponáty, které nejen nejmladší věkové skupině návštěvníků umožňují vyzkoušet „jak co funguje“. V rámci prezentace stavebního truhlářství si tak lze „ohmatat“ a sesadit obvyklé truhlářské spoje – svlak, čep a dlab nebo třeba rybinový ozub. Anebo si složit vlastní parketový vzor, který se po vložení do „zrcadlového domečku“ odkryje v celé své kráse, jako kdyby pokrýval plochu celé místnosti. Zámečnictví doplňuje activity-board „Zámek zámků“, kde za každým otevřeným zámkem či jiným zámečnickým prvkem čeká překvapení. Menší návštěvníci rovněž oceňují „průvodce výstavou pro děti a jejich dospělé“, který poskytuje zajímavé a zábavné náměty. Na výstavě navazuje několik edukačních programů pro školy nebo dětské skupiny, při nichž je možné si ve vybavené muzejní dílně řemeslo přímo vyzkoušet a vlastní výrobek si následně i odnést.

Realizace obou výstav byla podpořena projektem Ministerstva kultury ČR NAKI II. „Řeč materiálu – tradiční řemeslné technologie pro záchranu kulturního dědictví a současný životní styl“. Výstavy jsou přístupné v rámci Expozice stavitelství NTM CSD Plasy do 31. října 2021. Bližší informace, vč. možnosti zakoupení výstavního katalogu, lze nalézt na webu muzea: <https://www.muzeum-plasy.cz/>.

■ Mgr. Pavel Kodera, Ph.D.